Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. kovo 15 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — SESV 96 straipsnis — Taikymas — Nacionalinės teisės aktas, pagal kurį teikiant taksi paslaugas draudžiama skirti atskiras vietas — Nacionalinės teisės aktas, pagal kurį teikiant taksi paslaugas draudžiama iš anksto nustatyti paskirties vietą — Nacionalinės teisės aktas, pagal kurį teikiant taksi paslaugas draudžiama vilioti klientus“

Byloje C-253/16

dėl 2016 m. balandžio 21 d. *Cour d'appel de Bruxelles* (Briuselio apeliacinis teismas, Belgija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. gegužės 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

FlibTravel International SA,

Léonard Travel International SA

prieš

AAL Renting SA,

Haroune Tax SPRL,

Saratax SCS,

Ryad SCRI,

Taxis Bachir & Cie SCS,

Abdelhamid El Barjraji,

Abdelouahab Ben Bachir,

Sotax SCRI,

Mostapha El Hammouchi,

Boughaz SPRL,

Sahbaz SPRL,

Jamal El Jelali,

* Proceso kalba: prancūzų.

Mohamed Chakir Ben Kadour,

Taxis Chalkis SCRL,

Mohammed Gheris,

Les délices de Fes SPRL,

Abderrahmane Belyazid,

E.A.R. SCS,

Sotrans SPRL,

B.M.A. SCS,

Taxis Amri et Cie SCS,

Aramak SCS,

Rachid El Amrani,

Mourad Bakkour,

Mohamed Agharbiou,

Omar Amri,

Jmili Zouhair,

Mustapha Ben Abderrahman,

Mohamed Zahyani,

Miltotax SPRL,

Lextra SA,

Ismael El Amrani,

Farid Benazzouz,

Imad Zoufri,

Abdel-Ilah Bokhamy,

Ismail Al Bouhali,

Bahri Messaoud & Cie SCS,

Mostafa Bouzid,

BKN Star SPRL,

M.V.S. SPRL,

A.B.M.B. SCS,

Imatrans SPRL,

Reda Bouyaknouden,

Ayoub Tahri,

Moulay Adil El Khatir,

Redouan El Abboudi,

Mohamed El Mahfoudi,

Bilal El Abboudi,

Sofian El Abboudi,

Karim Bensbih,

Hadel Bensbih,

Mimoun Mallouk,

Abdellah El Ghaffouli,

Said El Aazzoui

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ir D. Šváby (pranešėjas),

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *FlibTravel International SA* ir *Léonard Travel International SA*, atstovaujamų advokato P. Frühling,

— *AAL Renting SA* ir *Haroune Tax SPRL*, atstovaujamų advokato V. Defraiteur,

— *Saratax SCS*, *Ryad SCRI*, *Taxis Bachir & Cie SCS*, Abdelhamid El Barjraji, Abdelouahab Ben Bachir, *Sotax SCRI*, Mostapha El Hammouchi, *Boughaz SPRL*, *Sahbaz SPRL*, Jamal El Jelali, Mohamed Chakir Ben Kadour, *Taxis Chalkis SCRL*, Mohammed Gheris, *Les délices de Fes SPRL*, Abderrahmane Belyazid, *E.A.R. SCS*, *Sotrans SPRL*, *B.M.A. SCS*, *Taxis Amri et Cie SCS*, *Aramak SCS*, Rachid El Amrani, Mourad Bakkour, Mohamed Agharbiou, Omar Amri, Jmili Zouhair, Mustapha Ben Abderrahman, Mohamed Zahyani, *Miltotax SPRL*, *Lextra SA*, Ismael El Amrani, Farid Benazzouz, Imad Zoufri, Abdel-Ilah Bokhamy, Ismail Al Bouhali, *Bahri Messaoud & Cie*

SCS, Mostafa Bouzid, *BKN Star SPRL*, *M.V.S. SPRL*, *A.B.M.B. SCS*, *Imatrans SPRL*, Reda Bouyaknouden, Ayoub Tahri, Moulay Adil El Khatir, Redouan El Abboudi, Mohamed El Abboudi, Bilal El Abboudi, Sofian El Abboudi, Karim Bensbih, Hadel Bensbih, Mimoun Mallouk, Abdellah El Ghaffouli ir Said El Aazzoui, atstovaujamų advokatų D. Ribant ir I. Ferrant,

— Europos Komisijos, atstovaujamos W. Mölls ir J. Hottiaux,

susipažinęs su 2016 m. gruodžio 21 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 96 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *FlibTravel International SA* (toliau – *FlibTravel*) ir *Léonard Travel International SA* (toliau – *Léonard Travel*), bendrovių, užsiimančių keleivių vežimu reguliariais maršrutiniais autobusais, ieškinį dėl veiksmų nutraukimo, kuris pateiktas fiziniams ir juridiniams asmenims, vykdantiems atitinkamai taksi vairuotojų ir taksi veiklos vykdytojų veiklą, ir grindžiamas nesąžininga konkurencija, kurią minėtos bendrovės teigia patyrusios dėl minėtų fizinių ir juridinių asmenų veiksmų.

Belgijos teisės aktai

3 *Ordonnance de la Région de Bruxelles-Capitale, du 27 avril 1995, relative aux services de taxis et aux services de location de voitures avec chauffeur* (1995 m. balandžio 27 d. Briuselio-sostinės regiono vyriausybės potvarkis dėl taksi paslaugų ir automobilių su vairuotoju nuomos paslaugų, *Moniteur belge*, 1995 m. birželio 1 d., p. 15510), iš dalies pakeisto 2006 m. liepos 20 d. potvarkiu (*Moniteur belge*, 2006 m. rugsėjo 29 d.) (toliau – 1995 m. balandžio 27 d. potvarkis), 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. „Taksi paslaugos“ – paslaugos, kurias teikiant užtikrinamas atlygintinas asmenų vežimas transporto priemonėmis su vairuotoju ir kurios atitinka toliau nurodytas sąlygas:

a) transporto priemonė, t. y. lengvasis automobilis, mišri transporto priemonė ar mikroautobusas, kaip tai suprantama pagal *Arrêté royal du 15 mars 1968 portant règlement général sur les conditions techniques auxquelles doivent répondre les véhicules automobiles et leurs remorques, leurs éléments ainsi que les accessoires de sécurité* (1968 m. kovo 15 d. Karaliaus dekretas dėl Bendrojo nutarimo, nustatančio technines sąlygas, kurias privalo atitikti motorinės transporto priemonės ir jų priekabos, atskiros jų dalys ir saugumo aksesuarai), atsižvelgiant į jos konstrukcijos tipą ir įrangą, tinka vežti ne daugiau kaip devynis asmenis (įskaitant vairuotoją) ir skirta šiam tikslui;

b) transporto priemonė prieinama viešai arba bendro naudojimo kelyje nustatytoje stovėjimo vietoje, kaip tai suprantama pagal Bendrąjį nutarimą dėl kelių eismo, arba bet kurioje kitoje viešajam eismui neskirtoje vietoje;

c) jeigu transporto priemonė naudojama kaip taksi, suteikiama visa transporto priemonė, o ne atskira jos vieta, o jeigu transporto priemonė naudojama kaip pasidalijamasis taksi automobilis, suteikiama ne visa transporto priemonė, o tik atskira jos vieta, gavus Briuselio-sostinės regiono vyriausybės leidimą;

d) paskirties vietą nustato klientas.

2. „Automobilių su vairuotoju nuomos paslaugos“ – visos atlygintino asmenų vežimo automobiliais paslaugos, kurios nėra taksi paslaugos ir teikiamos naudojant lengvuosius automobilius, mišrias transporto priemones arba mikroautobusus, išskyrus transporto priemones, kurios įrengtos kaip greitosios pagalbos automobilis.“

4 Šio potvarkio 3 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Niekas negali be vyriausybės leidimo teikti taksi paslaugų naudojant vieną ar kelias transporto priemones, išvykstančias iš bendro naudojimo kelio ar kitos viešajam eismui neskirtos vietos, esančios Briuselio-sostinės regiono teritorijoje.“

5 Minėto potvarkio 16 straipsnis suformuluotas taip:

„Niekas negali be vyriausybės leidimo Briuselio-sostinės regiono teritorijoje teikti automobilių su vairuotoju nuomos paslaugos naudojant vieną ar kelias transporto priemones.

Tik vyriausybės išduotą leidimą turintys paslaugų teikėjai gali teikti paslaugas, kurias teikiant klientų išvykimo vieta yra Belgijos-sostinės regiono teritorijoje.

<…>.“

6 *Ordonnance de la Région de Bruxelles-Capitale, du 29 mars 2007, relative aux services de taxis et aux services de location de voitures avec chauffeur* (2007 m. kovo 29 d. Potvarkis dėl taksi paslaugų ir automobilių su vairuotoju nuomos paslaugų, *Moniteur belge*, 2007 m. kovo 3 d., p. 23526), iš dalies pakeisto *Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, du 27 mars 2014* (2014 m. kovo 27 d. Briuselio-sostinės regiono vyriausybės potvarkis, *Moniteur belge*, 2014 m. balandžio 17 d.), 31 straipsnio 7 punkte nustatyta, kad vairuotojams draudžiama „vilioti klientus sau arba kitiems asmenims“.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

7 Pagal su *Brussels South Charleroi Airport* (Pietų Briuselio Šarlerua oro uostas) sudarytą subkoncesijos sutartį *FlibTravel* ir *Léonard Travel* eksploatuoja reguliarų autobusų maršrutą konkrečiai tarp Briuselio *Gare de Bruxelles-Midi* traukinių stoties (Belgija) iki Šarlerua oro uosto (Belgija).

8 2014 m. gegužės 21 d. *FlibTravel* ir *Léonard Travel* kreipėsi į *Tribunal de commerce francophone de Bruxelles* (Briuselio teismas, nagrinėjantis komercines bylas prancūzų kalba, Belgija) pirmininką dėl atsakovų pagrindinėje byloje veiksmų, kurie, ieškovių teigimu, neatitinka sąžiningos rinkos praktikos, nes atliekami pažeidžiant 1995 m. balandžio 27 d. potvarkio 2 straipsnio 1 dalies c ir d punktus, nutraukimo.

9 Grįsdamos savo ieškinį dėl veiksmų nutraukimo ieškovės teigia, kad *Gare de Bruxelles-Midi* traukinių stotyje atsakovai pagrindinėje byloje arba jiems dirbantys asmenys vilioja į Šarlerua oro uostą vykstančius keleivius, siekdami juos sugrupuoti ir paskirstyti į „furgono tipo taksi automobilius“ tam, kad išvyktų į minėtą paskirties vietą tada, kai tokie taksi automobiliai yra užpildyti keleivių. Taigi jos kaltina minėtus atsakovus būtent tuo, kad šie renka ta pačia kryptimi važiuojančių keleivių grupes, nustato paslaugų įkainius keleiviams, o ne už automobilį, ir užsiima klientų viliojimu.

10 2015 m. vasario 11 d. sprendimu minėto teismo pirmininkas atmetė visus *FlibTravel* ir *Léonard Travel* reikalavimus ir nurodė, kad inkriminuojamos faktinės aplinkybės nebuvo įrodytos.

11 2015 m. liepos 13 d. ieškovės pagrindinėje byloje apskundė minėtą sprendimą *Cour d'appel de Bruxelles* (Briuselio apeliacinis teismas, Belgija).

12 Tas teismas tvirtina, kad pagal 1995 m. balandžio 27 d. potvarkio 2 straipsnio 1 dalies c ir d punktus taksi veiklos vykdytojai negali skirti savo keleiviams atskirų vietų ir turi suteikti visą transporto priemonę, be to, jie negali iš anksto nustatyti keleivių paskirties vietos. Taip pat jis teigia, kad nagrinėjami veiksmai yra viliojimas, kaip tai suprantama pagal 2007 m. kovo 29 d. Briuselio-sostinės regiono vyriausybės potvarkio dėl taksi paslaugų ir automobilių su vairuotoju nuomos paslaugų, iš dalies pakeisto 2014 m. kovo 27 d. Briuselio-sostinės regiono vyriausybės potvarkiu, 31 straipsnio 7 punktą. Minėtas teismas mano, kad šiais veiksmais pažeidžiamos šios nuostatos ir kad šie veiksmai neatitinka sąžiningos rinkos praktikos. Taigi minėti veiksmai turi būti uždrausti ir, esant suinteresuotos šalies prašymui, gali būti nurodyta juos nutraukti.

13 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar minėtos nuostatos atitinka SESV 96 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant, be kita ko, į pranešimo apie 1995 m. balandžio 27 d. potvarkį nepateikimą Europos Komisijai.

14 Kalbant konkrečiau, jis siekia išsiaiškinti, ar galimybė taikyti jo nagrinėjamoje byloje SESV 96 straipsnio 1 dalį tiek, kiek ši nuostata skirta „Sąjungoje atliekamoms transporto operacijoms“, reiškia, kad atitinkamos transporto operacijos turi tarpvalstybinį pobūdį. Minėtas teismas pažymi, kad jo nagrinėjamomis vežimo paslaugomis, atsižvelgiant į tarptautinį atitinkamos traukinių stoties ir oro uosto pobūdį, naudojasi ne tik Belgijos piliečiai. Taip pat jis klausia dėl šioje nuostatoje įtvirtintų sąvokų „įkainiai ir sąlygos“ aiškinimo, be to, siekia išsiaiškinti, ar pagal šią nuostatą leidžiama konkrečios pramonės šakos apsauga taikytina transporto pramonės sektoriui, pavyzdžiui, teikiamų taksi paslaugų pasiūlai.

15 Tokiomis aplinkybėmis ir išklausęs šalis dėl 1995 m. balandžio 27 d. potvarkio nuostatų atitikties SESV 96 straipsnio 1 daliai *Cour d'appel de Bruxelles* (Briuselis apeliacinis teismas, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar SESV 96 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ji gali būti taikoma įkainiams ir sąlygoms, kuriuos valstybė narė nustato taksi paslaugų veiklos vykdytojams, jeigu:
   a) taksi maršrutai driekiasi už valstybės sienų tik išimtiniais atvejais;
   b) daug nagrinėjamų taksi klientų yra Europos Sąjungos piliečiai arba gyventojai, kurie nėra nagrinėjamos valstybės narės piliečiai ar gyventojai; ir
   c) konkrečiomis bylos aplinkybėmis nagrinėjami taksi maršrutai jais vykstančiam keleiviui tėra vienas iš etapų ilgesnės kelionės, kurios atvykimo ar išvykimo vieta yra kitoje Sąjungos šalyje nei nagrinėjama valstybė narė?

2. Ar SESV 96 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ji gali būti taikoma kitoms veiklos vykdymo sąlygoms nei įkainių sąlygos ir leidimo vykdyti nagrinėjamą vežimo veiklą gavimo sąlygos, kaip antai šioje byloje draudimui taksi veiklos vykdytojams suteikti atskiras vietas automobilyje, užuot suteikus visą transporto priemonę, ir draudimui šiems veiklos vykdytojams patiems nustatyti klientams siūlomo maršruto paskirties vietą, dėl kurio šie veiklos vykdytojai negali rinkti ta pačia kryptimi važiuojančių klientų grupių?

3. Ar SESV 96 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti kaip draudžiančią be Komisijos leidimo taikyti antrajame klausime nurodytas priemones:
   a) kuriomis, be kitų tikslų, siekiama bendro tikslo apsaugoti taksi veiklos vykdytojus nuo automobilių su vairuotoju nuomos įmonių konkurencijos ir
   b) kurių konkretus poveikis konkrečiomis bylos aplinkybėmis yra apsaugoti autobusų paslaugų teikėjus nuo taksi veiklos vykdytojų konkurencijos?

4. Ar SESV 96 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti kaip draudžiančią be Komisijos leidimo taikyti priemonę, kuria taksi veiklos vykdytojams draudžiama vilioti klientus, jeigu konkrečiomis bylos aplinkybėmis dėl šios priemonės sumažėja jų galimybė įgyti konkuruojančių autobusų paslaugų teikėjų klientų?“

Dėl prejudicinių klausimų

16 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 96 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ji taikytina tokiems nacionalinės teisės aktams, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriais reglamentuojamos taksi paslaugų teikimo sąlygos.

17 Šioje nuostatoje numatyta, kad visoms valstybėms narėms draudžiama Sąjungoje atliekamoms transporto operacijoms taikyti įkainius ir sąlygas, susijusius su kokiu nors paramos ir apsaugos elementu, iš kurių galėtų turėti naudos viena ar kelios konkrečios įmonės ar pramonės šakos, išskyrus atvejus, kai gaunamas Komisijos leidimas.

18 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Hemming ir kt.*, C-316/15, EU:C:2016:879, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

19 Šiuo klausimu iš SESV 96 straipsnio 1 dalies formuluotės matyti, kad šia nuostata siekiama sureguliuoti nacionalinės teisės aktus, taikytinus transporto operacijų Sąjungoje įkainiams ir sąlygoms, susijusioms su kokiu nors paramos ar apsaugos elementu, iš kurių galėtų turėti naudos viena ar kelios konkrečios „įmonės“ ar pramonės šakos.

20 Šia nuostata siekiama neleisti valstybėms narėms nustatyti paramos ar apsaugos priemonių, iš kurių naudos netiesiogiai gautų atitinkamo veiklos vykdytojo, kuris klientams taiko minėtus įkainius ir sąlygas, klientai, taip pat tokių priemonių, iš kurių naudos tiesiogiai gautų kiti veiklos vykdytojai, konkuruojantys su atitinkamu veiklos vykdytoju.

21 Tokį aiškinimą patvirtina SESV 96 straipsnio 2 dalis, pagal kurią Komisija, siekdama leisti nustatyti priemonę, kuri iš principo draudžiama pagal SESV 96 straipsnio 1 dalį, turi atsižvelgti, be kita ko, į atitinkamos regioninės ekonominės politikos reikalavimus, nepakankamai išsivysčiusių regionų poreikius ir politinių aplinkybių smarkiai veikiamų regionų problemas.

22 Taigi SESV 96 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma tokiems teisės aktams, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje.

23 Be to, dėl priešingo aiškinimo, kurį palaiko atsakovai pagrindinėje byloje, SESV 58 straipsnis, kuriame nustatyta, kad pagal SESV 91 straipsnį principų, susijusių su laisve teikti transporto paslaugas, taikymas įgyvendinamas vykdant bendrąją transporto politiką, netektų veiksmingumo (žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Yellow Cab Verkehrsbetrieb*, C-338/09, EU:C:2010:814, 30 punktą), nes tuomet SESV 96 straipsnio 1 dalies poveikis būtų tiesioginis daugelio priemonių, kurios galėtų būti laikomos laisvės teikti transporto paslaugas apribojimais, draudimas Sąjungos teisės aktų leidėjui nepriėmus tokios teisės normos.

24 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 96 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma tokiems apribojimams, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kurie nustatyti taksi veiklos vykdytojams.

25 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į antrąjį klausimą, nereikia atsakyti į kitus klausimus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

26 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

SESV 96 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma tokiems apribojimams, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kurie nustatyti taksi veiklos vykdytojams.

Parašai.